

Ključ do zdravega jutri

V preteklih tednih nas je epidemija s koronavirusno bolezni jo covid-19 povsem okupirala in pritegnila vso pozornost javnosti. Tudi svetovni dan Zemlje, 22. april, nas nagovarja s sporočilom, da se bo treba, da bi preprečili ekstremne dogodke, med katere spadajo tudi epidemije, potruditi. Upravljavci vodovodnih in kanalizacijskih sistemov smo v prvih dneh po pojavu koronavirusa (sars-cov-2) v Evropi z nelagodjem spremljali prve informacije o načinih prenosa s prenašalcem na zdravo osebo. V takih primerih vse nas, ki se ukvarjam z vodo, skrbi predvsem fekalno-oralni način prenosa iz blata okužene osebe. Koronavirus je zaradi svoje zgradbe občutljiv na zunanje dejavnike, vodno okolje pa ni ugoden medij za njegovo preživetje, kot to velja za človeške enterične viruse, ki se prenašajo z vodo. Kljub temu je izbruh epidemije nastavil ogledalo tudi zaposlenim v obeh komunalnih dejavnostih, ki sta povezani z vodo. Narediti je treba vse in še več, da bi preprečili tveganja za javno zdravje.

Koronavirus se glede na dosedanje ugotovitve stroke z vodo ne prenaša, a možnosti za prenos strokovnjaki ne izključujejo povsem. Številne bolezni in smrti po svetu dandanes še vedno lahko pripišemo prav neurejenemu odvajjanju odpadne vode. Čeprav Slovenija letos zamuja pri urejanju odvajanja in čiščenja odpadnih voda, se uvršča med države, v katerih se nam izbruhov bolezni zaradi onesnaženih voda vendarle ni bilo treba pretirano batiti. Pa ni vse tako, kot bi moralo biti. Svetovni dan Zemlje je pravi trenutek, da se spomnimo na to. Okoljska zakonodaja je dosegla zmanjšanje emisij pri odvajjanju in čiščenju odpadne vode iz urbane in industrijske rabe. Že desetletje pa ugotavljamo, da smo povsem prezrlji, namerno ali ne, da emisije v okolje povzroča tudi neustrezno stanje kanalizacijskih priključkov in interne kanalizacije, ki ne tesnijo povsod, kot bi morali. Seveda je treba kanalizacijske sisteme, kjer jih ni, najprej zgraditi. A to ne sme biti izgovor, da druge probleme pustimo ob strani za nedoločen čas.

Izkušnje s terena kažejo, da netesnost kanalizacijskih priključkov in interne kanalizacije pomeni večjo

Dr. Brigit Jamnik
Slovensko društvo za zaščito voda

grožnjo za okolje kot neustrezno stanje javne kanalizacije, ki je, kjer obstaja, razmeroma dobro nadzorovana in vzdrževana.

Lastniku vozila se zdi samoumevno, da mora svoj avtomobil redno voziti na servisni pregled, saj bi ta lahko predstavljal nevarnost tako zanj kot tudi za druge udeležence v prometu. Prav tako je lastnikom hiš jasno, da je treba pred kurično sezono pregledati centralno kurjavo, saj jih bo pozimi sicer zeblo. Ko pomislimo na hišna obnovitvena dela, le malokdo pomisli tudi na obnovo kanalizacijskega

priklučka. Da je s kanalizacijskim priključkom ali sistemom hišne kanalizacije morda kaj narobe, večinoma zaznamo zelo pozno: ko se začnemo spraševati, od kod izvirajo neprijetni vlažni madeži na steni hiše, ali ko nam lastna odpadna voda, premešana s še čim neprijetnim, zalije našo klet.

Številne bolezni in smrti po svetu še vedno lahko pripišemo neurejenemu odvajjanju odpadne vode.

Vsek lastnik ima obveznost, da vzdržuje priključek in interno kanalizacijo v ustreznom stanju. To pomeni, da ju je treba redno pregledovati, obnavljati in vzdrževati. Predvsem velja, da morata biti interna kanalizacija in priključek tesna.

FOTO JOŽE SUHAĐOLNIK

Dejstvo je, da neustrezno stanje kanalizacijskih priključkov in interne kanalizacije povzroča nenadzorovano onesnaževanje okolja in pomeni tveganje za zdravje prebivalcev predvsem tam, kjer se podzemna voda uporablja kot vir pitne vode, kar je problem za javno zdravje. Epidemija s koronavirusom nas je nekako stresnila in opozorila, da problem javnega zdravja lahko nastane čez noč.

V procesu odvajanja odpadne vode pravzaprav ni deležnika, ki bi imel interes poskrbeti za neustrezno tesnjene, poškodovane ali slabo vzdrževane kanalizacijske priključke, čeprav ti obremenjujejo okolje in posledično ogrožajo zdravje ljudi. V vodonosnikih, kjer se prepletajo interesi urbane rabe prostora in preskrba s pitno vodo, se v vodnih virih ugotavlja prisotnost novodobnih onesnaževal v koncentracijah, ki bi lahko pomenile zdravstveno tveganje (hormoni, zdravila, ostanki plastike, inhibitorji korozije) in ki izvirajo iz odpadne vode. Pojavlja se nova, v preteklem desetletju še neznana tveganja, kot je mikroplastika v virih pitne vode. Če nas je presenetila pandemija virusne bolezni covid-19, nas lahko preseneti še katera druga nevarnost, ki bi se lahko prenašala z vodo.

Ukrepi za preprečevanje prisotnosti novodobnih onesnaževal v okolju nujni. Med prioritetne ukrepe te vrste uvrščamo upravljanje kanalizacijskih priključkov in nadzor stanja interne kanalizacije, kar mora po zgledu dobrih praks iz Evrope prevzeti za to usposobljena institucija, to je upravljavec javne kanalizacije. Kot že velja za vodovodne priključke, bi morali med naloge javne službe odvajanja odpadne vode uvrstiti tudi periodični pregled in vzdrževanje ter obnovo kanalizacijskih priključkov. Razmejiti je treba priključke od internega dela kanalizacije in lastnika zadolžiti, da interni del ustrezno vzdržuje. Seveda to zahteva določene spremembe v zakonodaji in povečan obseg dela za upravljavce kanalizacije. Če začnemo zdaj, bomo ob svetovnem dnevu Zemlje leta 2030 lahko izmerili učinke. Že ali šele, pa presodite sami.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.